

Collectief arrangeren:
van individueel naar samen

Meer inzicht in
verzuimdata

Passend onderwijs bij
de overgang van po naar vo

KopKrant

'Kijken naar
wat wel kan'

3

'Even een
knuffel halen
bij je
lievelingspaard'

4

'Iedere leerling
verdient een
kans op een
frisse start'

7

'Samen werken
aan het thema
Schoolmissers'

Partners

Samenwerkingsverband
Kop van Noord Holland

www.swvkopvannoordholland.nl

Stichting Meerwerf
De heer D. Burger
Drs. F. Bijlweg 8a
1784 MC Den Helder
www.meerwerf.nl
(0223) 65 93 00
info@meerwerf.nl

Stichting SURPLUS
De heer R. Winter
Westerpark 164
1742 BX Schagen
Postbus 333
1740 AH Schagen
www.stichtingsurplus.nl
(0224) 20 30 40
r.winter@stichtingsurplus.nl

Stichting Samenwerkings-school
De heer T. Jong
Drs. F. Bijlweg 8a
1784 MC Den Helder
www.speciaalonderwijsdenhelder.nl
(06) 15 31 25 82
t.jong@sws-dh.nl

**Liefde en Vertrouwen-
West Nederland**
De heer H. Eilander
's-Molenaarsweg 1
2401 LL Alphen a/d Rijn
www.levwn.nl
(0172) 41 88 30
h.eilander@levwn.nl

Blosse
De heer R. Prast
Postbus 271
1700 AG Heerhugowaard
www.blosse.nl
(072) 566 02 00
remco.prast@blosse.nl

Stichting Comenius
Mevrouw N. Timmerman
Postbus 6032
1780 KA Den Helder
www.abscomenius.nl
(0223) 61 38 64
directie@abscomenius.nl

Stichting Heliomare Onderwijs
De heer J. Welmers
Postbus 78
1940 AB Beverwijk
www.heliomare.nl
(088) 920 80 02
bestuurssecretariaat@heliomare.nl

Stichting Aloysius
Mevrouw A. van Kampen
Havinghastraat 17
1817 DA Alkmaar
www.aloyusstichting.nl
(072) 511 26 32
annamarike.vankampen@aloyusstichting.nl

Stichting SARKON
De heer A. Hietbrink
Drs. F. Bijlweg 8a
1784 MC Den Helder
Postbus 6040
1780 KA Den Helder
www.sarkon.nl
(0223) 67 21 50
info@sarkon.nl

Stichting Kopwerk
De heer G. van Meerveld
De Verwachting 7
1761 VM Anna Paulowna
Postbus 79
1760 AB Anna Paulowna
www.kopwerk.nl
(0223) 20 30 00
info@kopwerk.nl

Kopstuk

PO

"Niet te lang thuisblijven!", zegt voormalig thuiszitter Josephina in deze KopKrant op pagina 7. Dat klinkt heel logisch en toch is dat niet zo vanzelfsprekend als het klinkt. Soms gebeurt er iets in het leven van een leerling waardoor deze een periode niet naar school kan.

Laura Thomassen
Directeur-bestuurder a.i.
Samenwerkingsverband
Kop van Noord Holland PO

De afgelopen jaren heb ik veel gesprekken gevoerd met thuiszittende leerlingen in het hele land. In die gesprekken kwam vaak hetzelfde antwoord naar voren op de vraag hoe het was ontstaan: "ik voelde me niet gehoord, ik voelde me niet gezien". De impact die dat heeft op het leven van een kind is enorm. Ik wil heel graag iets voor deze leerlingen betekenen en kan zelfs wel zeggen dat het een reden is waarom ik directeur-bestuurder van een samenwerkingsverband wilde worden! Want als je goed naar hen luistert, vertellen deze leerlingen wat er mist in het dekkend netwerk van het samenwerkingsverband en kunnen we dat gezamenlijk veranderen voor de hele regio. Deze keer wijden we de KopKrant daarom aan verzuim en het belang van aanwezigheid. Want ook al krijgen – gelukkig – niet alle scholen met een thuiszittende leerling te maken, we kunnen allemaal wat leren van deze verhalen.

In ons samenwerkingsverband spreken we ook wel over "schoolmissers" in plaats van thuiszitters. Waarom wij ze zo noemen? Dat is tweeledig: de leerling mist school, maar de school mist de leerling ook. Dat is voor mij heel wezenlijk: ik ben ervan overtuigd dat alle kinderen in principe naar school willen en behoefte hebben aan het contact met leeftijdsgenoten. Als dat een periode niet mogelijk is, dan is het zo belangrijk dat de klas laat merken dat ze hun klasgenootje missen en graag snel weer terugzien. Ook is de definitie 'schoolmisser' breder en kunnen we ingrijpen voordat het thuiszitten wordt. Dat is een prioriteit voor ons samenwerkingsverband. Zo kijkt onze consultant Joke Harlaar met de scholen en leerlingen wat er wél mogelijk is zodat leerlingen op school kunnen blijven. Vaak kan een kleine aanpassing een enorm verschil maken. Zoals Joke aangeeft in het interview op pagina 3: "kijk vooral naar wat er nog wel kan en hóe dat kan".

Mijn oproep is dan ook: ga door met alle mooie creatieve initiatieven op de scholen, durf af te wijken van het reguliere lesprogramma en luister goed naar de leerling en diens ouders, want door maatwerk en aandacht kunnen we onze leerlingen op school houden.

Colofon

KopKrant is een initiatief van Samenwerkingsverband Kop van Noord Holland

Projectleiding:
Laura Thomassen

Tekst, ontwerp en productie:
Second Opinion, Leeuwarden

Redactie:
Laura Thomassen, Katja Walstra-Groot

Voor meer informatie over deze uitgave kunt u mailen naar:

secretariaat@swvkopvannoordholland.nl

De KopKrant staat ook op de website:
www.swvkopvannoordholland.nl

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opname of enige ander manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Interview met Joke Harlaar, voorzitter van het ib-platform, over schoolmissers

Kijken naar wat er wel kan

Thuiszitters is de benaming voor alle kinderen die meer dan 16 uur per maand verzuimen. Het samenwerkingsverband wil, samen met de vier gemeenten, een bredere blik op thuiszitters en gebruikt daarom liever de term "schoolmissers". Bij schoolmissers hebben we het over alle kinderen die minder onderwijs volgen, geoorloofd en ongeoorloofd. Waarom dit zo is, kan verschillende redenen hebben. Maar wat blijft staan is dat deze kinderen, vaak ongewild, niet naar school gaan en geen of weinig contact hebben met leeftijdsgenoten. Reden dus om hier vanuit het samenwerkingsverband actie op te ondernemen.

Sinds dit schooljaar is Joke Harlaar, ib'er op basis-school De Rank en consultant SWV, gevraagd om het onderwerp schoolmissers op te pakken. In de twee dagen die ze hiervoor heeft, probeert ze de schoolmissers in kaart te brengen en ondersteunt ze scholen bij het zoeken naar mogelijkheden voor deze kinderen. In dit interview vertelt ze hier meer over.

Joke Harlaar

Wat doe je om de schoolmissers in kaart te brengen?
"Ik monitor het verzuim en kijk daarvoor vooral in de verzuimmodule van Indigo, want daar werken we mee binnen het samenwerkingsverband. Scholen melden kinderen daarin aan als ze langdurig afwezig zijn. Ze moeten ook een plan maken voor deze kinderen en dat in Indigo zetten. Ik volg dit en neem contact op met een school als ik merk dat er geen verbetering in zit."

Ik ken vooral de term thuiszitters. Is dat hetzelfde als schoolmissers? En wat zijn schoolmissers precies?
"Thuiszitters is de benaming voor alle kinderen die meer dan 16 uur per maand verzuimen. Het samenwerkingsverband wil, samen met de vier gemeenten, een bredere blik

op thuiszitters en gebruikt daarom liever de term schoolmissers. Bij schoolmissers hebben we het over alle kinderen die minder onderwijs volgen, geoorloofd en ongeoorloofd. De oorzaken hiervoor zijn divers, het kan gaan om overbelasting, angst, ziekte, of gewoon omdat de ouder een kind thuis houdt. Vaak komt het door gedrag. Kinderen die moeite hebben met prikkelverwerking en zich daarom moeilijk kunnen handhaven in een groep. Wat verder opvalt is dat je bij veel schoolmissers thuisproblematiek ziet."

Er is dus niet één schoolmisser. Is het wel zo dat sommige kinderen eerder weer terug naar school gaan dan anderen?
"Ja, sommige kinderen zijn nog heel goed te bereiken.

Dat zijn kinderen die vaak ziek gemeld worden. Als je daar preventief gesprekken met ouders over voert, zie je wel een verschil. Alleen, die gesprekken vinden niet altijd plaats of vinden niet snel genoeg plaats."

Wat betekent het voor een school om een schoolmisser te hebben? Kost het veel tijd?

"De leerling is er niet, dus je zou zeggen dat je er juist minder werk aan hebt. Maar je bent verantwoordelijk voor een leerling, dus moet je een OT organiseren en een plan maken. Maar wat het vooral complex maakt, is dat er bij schoolmissers vaak veel mensen betrokken zijn; ouders, de orthopedagoog, en soms het wijkteam en jeugdzorg. Als school moet je zorgen dat je al die mensen om tafel krijgt om heldere doelen te stellen en perspectieven te schrijven. Dat is best ingewikkeld."

Wat is belangrijk bij het stellen van die doelen?

"Het is vooral belangrijk dat je niet te veel wilt. Vaak zijn de stappen te groot. Scholen willen bijvoorbeeld al snel dat een kind weer helemaal naar school komt. Maar voor sommige kinderen is het beter om eerst een paar uur naar school te komen, of halve dagen."

En dat kan?

"Je kunt onderwijstijdverkorting aanvragen. Niet zomaar natuurlijk, en dat vraagt best wat van een school en een bestuur want je moet bij allerlei instanties zaken vastleggen. Maar het kan wel."

Weten scholen wel wat er allemaal kan?

"Er kan veel als je buiten de vaste patronen gaat denken. Meer dan scholen denken. Ik ben heel erg van het omdenken en kijk vooral naar wat er nog wel kan en hoe dat kan."

Kun je daar een voorbeeld van geven?

"Wij hadden een leerling op school die steeds ruzie had op het schoolplein. Toen ik met hem in gesprek ging, bleek dat hij zich gewoon niet oké voelde op het schoolplein met allemaal kinderen die iets van hem wilden. We hebben toen samen met hem

besloten dat hij een rol kreeg op het kleuterplein als toezichthouder, met een speciaal jasje aan. Sindsdien is het een hele gelukkige leerling met een duidelijke taak."

Soms is het dus eenvoudiger dan je denkt?

"Ja, soms wel. Maar vaak ook niet natuurlijk, vooral als een kind al een jaar of langer thuis zit. Dan worden het complexe trajecten. Dan moet je ook open kunnen staan voor hulp. Zo ken ik een situatie waarbij een medewerker van Parlan in de klas kwam kijken naar een leerling en daarna in gesprek ging met de leerkracht over de beste aanpak. Daarvoor moet je je als leerkracht kwetsbaar durven opstellen. Maar als je dat doet en echt van elkaar wil leren, dan kan er veel lukken."

En als een kind, na een tijd thuis, weer naar school gaat. Wat is dan belangrijk?

"Hele heldere verwachtingen, voor de leerling, de ouders, maar ook voor de school. En spreek die naar elkaar uit. Focus op kleine stapjes. Op dingen waarvan je zeker weet dat ze gaan lukken. En ten slotte is het belangrijk om regelmatig te bespreken hoe het gaat. Wat maakt dat het lukt, of waardoor is iets niet gelukt? Je kan een schoolmisser worden omdat het een paar keer niet gelukt is. Probeer daarom te zorgen voor succeservaringen en dat kan het beste als je kleine stapjes neemt."

'Als een kind al een jaar of langer thuis zit. Dan worden het complexe trajecten'

'Er kan veel als je buiten de vaste patronen gaat denken'

Opvang voor schoolmissers op zorgboerderij 't Bonte erf

Even een knuffel halen bij je lievelingspaard

Voor kinderen die zijn uitgevallen op school en al lang thuiszitten is er zorgboerderij 't Bonte erf. Op deze boerderij komen ze tot rust tussen de paarden en andere dieren, waardoor er soms ook weer ruimte is voor leren. Maar het belangrijkste is dat de kinderen hier gewoon zichzelf kunnen zijn en successen kunnen ervaren. Dat is waar Yvonne Paardekooper en haar team vooral naar streven.

Zorgboerderij 't Bonte erf - Yvonne Paardekooper

Ongeveer acht jaar geleden begon Paardekooper met het opvangen van kinderen op 't Bonte erf in Warmenhuisen. Als gezinsvoogd had ze gemerkt dat er voor kinderen die uit huis werden geplaatst vaak geen school of dagbesteding beschikbaar was. Vanuit dit idee ontstond het plan om een vorm van dagbesteding op te zetten mét dieren. Want het helpt om dieren om je heen te hebben, dat wist ze uit ervaring. "Het maakt niet uit hoe je je voelt of wat je doet, dieren accepteren je zoals je bent." Tegenwoordig richt de opvang op 't Bonte erf zich vooral op schoolmissers in de basisschoolleeftijd.

'Het maakt niet uit hoe je je voelt of wat je doet, dieren accepteren je zoals je bent'

Wie meldt deze kinderen bij jullie aan en hoe gaat de intake?

"Dat varieert. Het kan de gemeente zijn, maar scholen en ouders weten ons ook wel te vinden. Tijdens de intake proberen we zoveel mogelijk informatie te verzamelen. We kijken of het kind hier past en geven ouders of hulpverlening de tijd om erover te denken - want het gevoel moet wel goed zijn. Als blijkt dat wij passen bij de hulpvraag en het kind in onze groep past, mag het komen kijken. Als er plek is, kan er meestal snel gestart worden."

Hoe vaak is een kind bij jullie?

"Over het algemeen vijf dagen in de week, van negen tot twee, hoewel sommige kinderen ook langer blijven. Dat is dan vooral naschools. 't Bonte erf is ook in vakanties geopend om de gezinnen wat te ontlasten en de structuur van een kind te continueren."

En hoe ziet een dag eruit voor een kind dat bij jullie is gestart?

"We beginnen met limonade, een koekje en kijken hoe je in je vel zit. Dat laatste doen we omdat sommige kinderen 's ochtends al overprikkeld binnenkomen. Het is goed om

dat meteen te bespreken. Op het bord staat met pictogrammen en geschreven tekst wat het programma van de dag is. In de ochtend verzorgen we altijd de dieren en geven we een stukje onderwijs. Op drie dagen in de week helpt Germy Limpers, als begeleider vanuit het samenwerkingsverband, de kinderen bij het leren. Daar hebben we overigens een fantastische samenwerking mee. In de middag is er dan nog tijd voor spelletjes en vrij spelen."

Hoe belangrijk is dat stukje onderwijs?

"Veel kinderen die bij ons komen, hebben behoorlijk last van hun beperkingen waardoor de gedragsproblemen ontstaan. Ze hebben veel gemist op school en missen vaak ook de sociale vaardigheden om contacten aan te gaan. Al deze zaken maken het lastig voor deze kinderen om tot leren te komen. Als ze weer gaan leren, is het echt met kleine stapjes, soms maar vijf minuutjes met de begeleider vanuit het samenwerkingsverband of met ons. Maar met elke stap zijn we blij. We leren kinderen overigens ook om te gaan met prikkelverwerking en emotieregulatie. Bovendien leren ze door het verzorgen van dieren ook veel."

Wat kunnen ze daarvan leren?

"Mensen denken vaak dat paarden verzorgen neerkomt op poep ruimen en hooi geven, maar het is veel meer dan dat. We werken voortdurend aan de executieve functies; het starten van een taak, overleggen, afspraken maken, samenwerken. Dat is op zo'n moment best veel voor deze kinderen."

En dat samen met de dieren. Welke rol spelen die?

"Dieren zijn heel belangrijk voor de kinderen, zeker als ze niet lekker in hun vel zitten. Dieren oordelen niet. Je kunt gewoon bij je lievelingspaard zijn en even een knuffel halen. We zien de kinderen ook veel rustiger worden, vooral bij de paarden. En we gebruiken dieren in ons 'Anders leren' programma."

Anders leren? Kun je dat toelichten?

"Anders leren is een methode die we dit jaar zijn gaan gebruiken. Het idee voor Anders leren komt van 'Anders leren met paarden', maar wij hebben het verder ontwikkeld door de methode aan te laten sluiten bij onze doelgroep en het in te zetten met en zonder paarden. Onze manier van werken richt zich vooral op veel bewegen waarbij kinderen de lesstof spelenderwijs tot zich nemen. Ze leren bijvoorbeeld de tafels in de rijbak en doordat ze erbij rennen en springen, nemen ze de stof sneller op. Ook bij klokkijken. Het is zo mooi als kinderen teruglopen naar de groep en je hoort ze zeggen: 'Wauw, dit was mijn beste dag ever, ik kan klokkijken!'"

Schoolmissers en opbouw van het onderwijs

Zou dit ook in het reguliere onderwijs kunnen worden gebruikt?

"We zien geweldige resultaten met bewegend leren dus ik denk dat het zeker een toevoeging zou kunnen zijn. Doe bijvoorbeeld een rekenles op het schoolplein. Kinderen kunnen hun energie kwijt, worden er blij van, én leren sneller. Je hoeft er overigens niet zelf het wiel voor uit te vinden want er is heel veel over te vinden op internet. Zoek bijvoorbeeld eens op 'Meester Sander'."

Is er nog iets anders wat je het onderwijs of het samenwerkingsverband mee zou willen geven?

"Ik zou wel meer samenwerking willen zien met gemeenten, samenwerkingsverbanden en scholen. Vanuit 't Bonte erf zouden we graag

meer betrokken worden in de ontwikkelingen, al is het maar om eens mee te sparren en om te laten horen wat wij hier zien en wat wij ervaren bij de kinderen. En ook om mee te denken over ontwikkelingen die spelen in het onderwijs. Zo zouden preventieve trajecten iets kunnen zijn. Dat een kind, voordat het helemaal uitvalt, een of twee dagen naar een zorgboerderij gaat om tot rust te komen. En scholen kunnen ook eens bij ons komen kijken. We zijn altijd bereid om onze ervaringen met anderen te delen."

Als een van je leerlingen een schoolmisser wordt, welke verantwoordelijkheden en mogelijkheden heb je dan als school? En wat zegt de wet? In dit artikel de informatie op een rij.

Gerty Limpers

Voor leerlingen ingeschreven op een reguliere school blijft de school verantwoordelijk voor lesmateriaal, nakijken en toetsing, zelfs als de leerling elders onderwijs volgt. Als een leerling dispensatie van onderwijstijd nodig heeft, moet je als school hiervoor toestemming aanvragen bij de Inspectie van het Onderwijs. Er moet dan een passend onderwijsaanbod zijn, gebaseerd op het Ontwikkelingsperspectief (OPP) dat in overleg met ouders is opgesteld.

Onderwijs

De school van inschrijving blijft dus verantwoordelijk voor het onderwijsprogramma en maakt afspraken met ouders over het lesaanbod, toetsing, begeleiding vanuit school en de beoogde duur. Het doel is dat de leerling zoveel mogelijk

bijblijft met het schoolwerk zodat hij/zij op korte of middellange termijn weer kan instromen in het reguliere onderwijs. Als school kun je gebruikmaken van de ruimte in de Variawet om deze aanpak te onderbouwen en te verantwoorden via het OPP. Dit geeft je ook de regie over het onderwijsdeel.

Afwijken onderwijstijd

Het schoolbestuur moet een verzoek indienen bij de inspectie voor afwijking van de onderwijstijd. Dit wordt digitaal gedaan via het Internet Schooldossier (ISD). Bij de aanvraag verklaart het schoolbestuur dat er een actueel OPP en groeiplan is voor de betreffende leerling, waarin staat welke ondersteuning de leerling krijgt. In het OPP wordt beschreven hoe de leerling weer toegroeit naar het volledig aantal uren onderwijs op school. De wettelijke vertegenwoordigers (zoals ouders) moeten op de hoogte zijn van het verzoek en het handelingsdeel van het OPP ondertekenen. De inspecteur controleert dit achteraf.

Alternatieve vormen van ondersteuning

Als een leerling (ingeschreven op een school) niet in staat is om onderwijs te volgen op school zijn er alternatieve vormen van ondersteuning, zoals behandeling of dagbesteding. De gemeente speelt een rol bij het regelen hiervan. Bij dagbesteding kan een beperkt onderwijsaanbod worden aangeboden. Vanuit het samenwerkingsverband is er een begeleider die de kinderen kan ondersteunen bij het leren.

Wat zegt de wet?

Als er een afwijking van de onderwijstijd is aangevraagd en goedgekeurd, kan een leerling tijdelijk minder onderwijs volgen of zelfs helemaal geen onderwijs. In dat geval moet er wel een perspectief zijn voor terugkeer naar het reguliere onderwijs. De wet en het beleid geven geen minimumpercentage aan van de onderwijstijd die de leerling aanwezig moet zijn. Het uitgangspunt is dat de leerling binnen het jaar waarvoor de afwijking is gevraagd weer volledig 'ingroeit' in het onderwijs en dat de school zich daarvoor inspant. Als dit niet binnen dat jaar lukt en de school opnieuw een aanvraag doet, dan geldt een zwaardere motiveringsplicht.

Gerty Limpers stopt na de zomervakantie als begeleider van de schoolmissers. Gerty wordt opgevolgd door Thea Ligthart die we al kennen vanuit de deskundigenpool leerkracht voor de schoolmissers van reguliere scholen.

Samenwerking & vertrouwen voor het gezamenlijk belang

De opzet van het Model Integrale Samenwerking in de Kop van Noord-Holland (MIS-K), is dat de school, het wijkteam (dit is de verzamelaar voor het lokaal- en sociaal team) en het samenwerkingsverband (SWV) PO en VO met ouders en jeugdige (kind, jongere of leerling) samenwerken rond ondersteuningsvragen. We praten hierbij met elkaar en niet over elkaar. Alle betrokkenen werken hierbij proactief en laagdrempelig; we bespreken situaties, vragen en ontwikkelingen in een vroeg stadium met elkaar door.

Meer informatie

Model Integrale Samenwerking

Bron: Model integrale samenwerking - In de Kop van Noord-Holland. Schoolmissers en opbouw van onderwijs. <https://www.mis-k.nl>

Collectief arrangeren: van individueel naar samen

Momenteel worden er voor schoolmissers nog vaak individuele trajecten opgezet, en meestal is de school hiervoor aan zet. Maar wat als we dit collectief kunnen organiseren – met gemeente en samenwerkingsverband in de regie? Collectief arrangeren noemen ze dat.

Sinds deze zomer is Hanneke van Noort betrokken bij een project gericht op 'collectief arrangeren' in de Kop van Noord-Holland. De gemeenten en het samenwerkingsverband hebben samen uitgesproken dat ze dit willen realiseren. Nu is het tijd voor de verdere uitwerking en het maken van afspraken. Dit klinkt eenvoudig, maar dat is het allerm minst, volgens Van Noort. "We zitten namelijk al heel lang vast in een systeem van individuele oplossingen. De overstap naar collectief arrangeren vereist een totaal andere manier van werken en dat kost tijd. Maar wees geduldig", benadrukt Van Noort, "want we zijn op de goede weg."

"Bij schooluitval zie je zowel aan de onderwijskant als aan de kant van jeugdhulp dat heel het systeem gericht is op het vinden van individuele oplossingen. Terwijl wanneer je naar schooluitval in de regio kijkt, je zult merken dat voor een groep van deze leerlingen de problematiek heel erg op elkaar lijkt. Dan rijst de vraag: waarom bedenken we steeds individuele oplossingen voor elk kind, als we ook collectieve oplossingen kunnen bedenken voor bijvoorbeeld acht of misschien wel twintig kinderen? In eerste instantie blijft het natuurlijk de taak van de school om te achterhalen waarom een kind uitvalt en wat eraan gedaan kan worden, samen met de ouders. Maar als het gaat om oplossingen, zouden we één voorziening kunnen creëren die voor meerdere kinderen en meerdere scholen passend is.

De uitdaging

Het lijkt logisch, maar dan de uitdaging: wie gaat dit organiseren en financieren? Gaat het onderwijs dit doen of de gemeente? Vaak hebben deze kinderen een gecombineerd aanbod nodig; dus beide partijen zijn hierbij betrokken. De regie zou dus moeten liggen bij de gemeente, het samenwerkingsverband en de scholen. Natuurlijk zijn er nu ook wel scholen die zelf een aanbod opzetten. Toch is het raadzaam als zij dat ook doen in samenspraak met het samenwerkingsverband. Je zult namelijk merken dat als andere scholen of ouders horen van dit aanbod, zij ook graag mee willen doen, en dan is het goed dit schooloverstijgend te regelen.

Groepsaanbod

Als je het hebt over collectief aanbod zijn er eigenlijk twee vormen mogelijk. Allereerst een groepsaanbod, voor kinderen die in staat zijn om in een groep onderwijs te volgen. Dit kan op een

school zijn waar je de omstandigheden net wat anders organiseert: een kleinere klas, een rustigere ruimte, een wat ander lesprogramma met aanbod van jeugdhulp als integraal onderdeel. Of op zorglocaties, zoals een kinderdagcentrum of een zorgboerderij, waar onderwijs aan wordt toegevoegd.

Individuele trajecten

Daarnaast is er een vorm voor leerlingen die al zo lang thuiszitten dat ze nog niet naar een groep kunnen. In verschillende regio's zijn er al dit soort initiatieven waarbij geleidelijk wordt toegewerkt naar onderwijs in groepsverband, vaak uitgevoerd door jeugdhulp. Dit zijn individuele trajecten waarbij kinderen in kleine stapjes werken aan het omgaan met bepaalde angsten of het concentreren op een taak.

Onderwijswetgeving

Als je kijkt naar beide aanbods vormen, lijkt het aan de voorkant niet heel lastig te organiseren, maar er zitten aan de achterkant nog wel veel vragen. Zo zegt onderwijswetgeving dat een leerling ongeveer drieëntwintig uur per week op school moet zijn en dat het onderwijs op een schoollocatie volgens een programma moet plaatsvinden. Er zijn wel mogelijkheden om hiervan af te wijken, maar die gelden vaak voor individue-

le leerlingen. Dus wil je dat voor een hele groep doen, dan moet er meer geregeld worden.

Experiment

Op dit moment wordt er onderzoek gedaan naar het loslaten van die regels, de zogenaamde Experiment Onderwijzorgarrangementen (OZA). Daarin wordt onderzocht of het type aanbod dat ik net beschreef effectief is en of het beter tot stand komt als we de onderwijsregels loslaten.

Onderwijzorgcontinuüm

Maar nu terug naar het aanbod. Als ik betrokken ben bij een initiatief, zoals hier in de Kop, adviseer ik altijd om zowel een groepsaanbod als individuele trajecten te organiseren. Idealiter kom je dan tot een 'onderwijzorgcontinuüm'. Hierbij wordt in een regio een 'continuüm' van aanbod georganiseerd, waarbij voor elk kind, ongeacht de behoefte, een passende plek beschikbaar is. Een kind kan bijvoorbeeld starten met een individueel traject en daarna doorgaan naar een groepsaanpak. Als dit succesvol verloopt, kan er vervolgens worden geprobeerd terug te keren naar school.

Status

Tot zover de plannen, maar wat is de status nu, zul je vragen. Zoals ik in de inlei-

ding al zei, zijn er gezamenlijke afspraken gemaakt tussen het samenwerkingsverband en gemeente om te komen tot een onderwijzorgcontinuüm. De ambitie en de wil zijn er, nu zitten we in de fase om te onderzoeken hoe we het gaan organiseren. Zo lopen er gesprekken met schoolbesturen over zaken als: hoe kijken we aan tegen de verantwoordelijkheid van scholen waar kinderen staan ingeschreven, hoe verhoudt dat zich tot scholen die het aanbod willen organiseren en welke dingen doet een school zelf en waarvan zeg je dat ga je bovenschools organiseren. Over hoe dit verder ingevuld zal worden, zullen jullie als scholen zeker op de hoogte worden gehouden – maar mijn advies hierbij is ook: als je uitgenodigd wordt voor een gesprek – doe mee, lees stukken die hierover gaan en blijf op de hoogte."

Ook bij de Toparrangementen maken we de beweging naar meer collectief en contextgericht werken. Omdat gedrag vaak een reden is om een Toparrangement aan te vragen, faciliteert het samenwerkingsverband vanaf komend schooljaar co-teachers om de leerkracht en de hele context op school te versterken zodat deze inzet ten goede komt aan alle leerlingen van de school.

'Ik adviseer altijd om zowel een groepsaanbod als individuele trajecten te organiseren'

Hanneke van Noort

Iedere leerling verdient een kans op een frisse start

Na een dag proefdraaien op basisschool De Windwijzer in Den Helder wilde Josephina meteen blijven. De twaalfjarige leerling had na een incident op haar vorige school zes weken thuisgezeten en wilde zó graag weer naar school. Gelukkig bleek dit mogelijk. Nu kan Josephina toch weer een paar maanden naar school voordat ze straks naar het voortgezet onderwijs gaat.

“Niet bij elke schoolmisser verloopt de overgang naar een nieuwe school zo soepel als bij Josephina”, aldus Rachel van Eijbergen, kwaliteitscoördinator op De Windwijzer. “Maar ze verdienen allemaal een kans op een nieuwe start. Dat is onze insteek als school.” De Windwijzer vangt al enkele jaren schoolmissers op. De school staat altijd open voor het gesprek, zelfs als het maar om een paar maanden gaat, zoals bij Josephina. Het idee hierachter is dat elke maand onderwijs winst betekent voor een leerling.

Grenzen en mogelijkheden
Josephina was vanuit het CTO doorverwezen naar de schoolgroep waar ook De Windwijzer bij hoort. Van Eijbergen licht toe: “Wij hebben ons toen aangemeld en de ouders en Josephina uitgenodigd voor een gesprek. In zo’n gesprek zijn we altijd heel duidelijk over onze grenzen en mogelijkheden. Vooral bij dit soort leerlingen moet je er zeker van zijn dat je de juiste zorg kunt bieden. Maar het gesprek verliep goed waardoor Josephina de volgende dag al kon komen oefenen in de klas. Daarna kon ze vrij snel instromen op school.”

Welbevinden

Als een kind voor een lange periode niet naar school gaat, heeft dat een negatieve invloed op het welbevinden. Dat maakt de stap om weer naar school te gaan steeds moeilijker. Als een kind dan uiteindelijk weer naar school gaat, is het belangrijk regelmatig tijd te maken voor een ‘check-in’. Van Eijbergen legt uit: “Het is belangrijk om de leerling te laten voelen dat hij of zij welkom is. Het stellen van vragen over hoe de dag is geweest en welke aanpassingen eventueel nodig zijn, helpt bij het bevorderen van succes op school. Het voeren van dit soort evaluatiegesprekken met ouders is overigens ook essentieel om ervoor te zorgen dat de verwachtingen steeds gelijk lopen.”

Successen

Succeservaringen zijn erg belangrijk voor kinderen die zijn vastgelopen op school. Juist omdat die eerder ontbraken, kan een kind soms uitgevallen zijn. Om die successen te creëren is het belangrijk dat je een kind niet overvraagt. “Het is vooral het lef hebben om alles rondom einddoelen en het lesaanbod los te laten voor zo’n leerling”, vindt van Eijbergen. “Als het kind eerst maar met plezier naar school kan gaan en contact heeft met andere leerlingen. Als dat betekent dat een kind misschien maar twee uur naar school kan, dan is dat zo. Als na een paar weken blijkt dat er iets anders nodig is, dan pas je dat aan.”

Doorstroomtoets

Is het loslaten van einddoelen altijd mogelijk? Van Eijbergen denkt van wel, maar begrijpt dat niet iedereen dat aandurft. “Onderaan de streep word je toch met de doorstroomtoets afgerekend op een resultaat. Dat zie je bij Josephina. Zij kwam met een achterstand bij ons binnen, maar wij kunnen niet verantwoordelijk worden gehouden voor de zeven jaar onderwijs die ze al heeft gehad. Daarom is ze bij ons in januari gestart maar pas in de voorjaarsvakantie ingeschreven. Hierdoor ligt de verantwoordelijkheid nog steeds bij de oude school. Dat hebben we zo met elkaar afgesproken.”

Groepsdoorbrekend

Het opvangen van schoolmissers vraagt best wel wat van een schoolteam. “Maar er heerst een sterke collegialiteit en focus op het belang van het kind op school”, vertelt Van Eijbergen. “Daarnaast helpt het dat we groepsdoorbrekend werken. Er is daardoor veel afstemming tussen leraren onderling en kinderen krijgen les in verschillende instructiegroepen. Het voordeel van deze aanpak, vooral voor de leerlingen die elders zijn vastgelopen, is dat als je geen klik hebt met een bepaalde leraar, er altijd wel iemand anders is bij wie je terecht kunt. En doordat een kind op eigen niveau instructie krijgt, is er meer kans op een succeservaring.”

Meer vrienden

Maar nu terug naar Josephina, want daar gaat het immers om in dit verhaal. Josephina zit nu ruim drie maanden op De Windwijzer en heeft het erg naar haar zin. Ze is overgestapt van een school voor speciaal onderwijs met kleine klassen naar een klas op een reguliere basisschool met zesentwintig leerlingen. Maar dat vindt ze juist leuker. Er zijn immers meer kinderen om vrienden mee te worden. Wat ze ook erg fijn vindt, is dat ze nu gewoon met de fiets naar school kan en niet meer met een busje. Verder heeft Josephina al meegedaan aan een voetbaltoernooi. Iets wat ze op de vorige school nooit had gedaan.

Tips

Als Josephina wordt gevraagd naar tips voor andere schoolmissers, hoeft ze niet lang na te denken. “Niet te lang thuisblijven”, zegt ze meteen. “Anders krijg je geen contact met kinderen en dat is heel erg vervelend. En als je het niet naar je zin hebt op school, ga dan naar een andere school.” Dat heeft haar echt geholpen, vindt ze, want op deze school voelt het veel fijner. Het positieve gevoel is wederzijds concludeert Van Eijbergen. “Josephina is een heerlijke leerling die goed bij ons past in groep 8. Het is jammer dat het maar voor een half jaar is, maar we zijn blij dat we haar hebben kunnen helpen.”

Kwaliteitscoördinator Rachel van Eijbergen en Josephina

‘Het idee hierachter is dat elke maand onderwijs winst betekent voor een leerling’

Meer inzicht in verzuimdata

Voormalig leerplichtambtenaar René Halberstadt heeft altijd al interesse gehad in wat we weten over schoolverzuim. Over het algemeen weten we qua data in Nederland erg weinig, aldus Halberstadt. En dat vindt hij best een schokkende ontdekking. Overigens richt hij zich liever niet op verzuim, maar legt hij de nadruk op aanwezigheid. In dit interview legt hij uit waarom.

René Halberstadt is projectleider bij Ingrado, de vereniging voor leerplicht en Doorstroompunt. Daarvoor werkte hij dertig jaar bij de Gemeente Den Haag als leerplichtambtenaar en later als hoofd van de afdeling. Bij Ingrado houdt hij zich vooral bezig met 'aanwezigheid'- of beter gezegd: met de verschuiving van denken in verzuim naar aanwezigheid. In december promoveerde Halberstadt als onderwijssocioloog op het thema schoolverzuim.

René Halberstadt

'Want als er iets cruciaal is voor aanwezigheid dan is het wel de binding tussen kind en school'

Verzuim is een constante factor in jouw carrière. Wat was de onderzoeksvraag waarop je promoveerde?
"Mijn onderzoek ging met name over de relatie tussen school, ouders en kinderen bij geoorloofd en ongeoorloofd verzuim. Vaak wordt aangenomen dat schoolverzuim wordt veroorzaakt door één van deze drie actoren, bijvoorbeeld het kind of de ouders. Mijn onderzoek ging er vanuit dat juist de interactie tussen die actoren bepalend is voor het schoolverzuim."

Je spreekt over ongeoorloofd en geoorloofd verzuim. Wat is het verschil?

"Onder geoorloofd verzuim verstaan we vooral ziekmeldingen, terwijl ongeoorloofd verzuim eerder spijbelen is. Mijn uitgangspunt is dat de grens tussen deze twee vormen van verzuim niet altijd duidelijk is. Bijvoorbeeld als een kind aan een ouder vraagt hem ziek te melden, zonder echt ziek te zijn. Juist in de interactie tussen ouder

en kind wordt bepaald of er sprake is van geoorloofd of ongeoorloofd verzuim. Datzelfde geldt ook voor de interactie tussen de ouder en de school en tussen de school en het kind."

Is het belangrijk om te weten welke vorm van verzuim het is?

"Zeker. Excessief verzuim moet bij leerplicht als ongeoorloofd verzuim gemeld worden. Dat gaat dan om kinderen die meer dan zestien uur in een maand afwezig zijn. Maar ziekmeldingen, die bij bepaalde leerlingen soms best vaak voorkomen, hoeven niet gemeld te worden en blijven daardoor onder de radar."

En dat geeft een vertekend beeld?

"Het is een grote onderschatting. Er is namelijk een aanzienlijk aantal jongeren dat misschien niet zestien uur per vier schoolweken verzuimt, maar toch veel uren per jaar afwezig is. Als je deze jongeren bij de landelijke verzuim-

cijfers zou optellen, zouden de verzuimcijfers veel hoger uitvallen."

Jouw onderzoek richt zich op het voortgezet onderwijs, maar denk je dat dit ook geldt voor het primair onderwijs?

"Absoluut. Uit onderzoek bij onder andere groep 3 en groep 7 zie je dat het ziekteverzuim hoger ligt in groep 7 dan in groep 3. Dat is opvallend, want hoe kan dat?"

Heb je daar zelf een mogelijk verklaring voor?

"Dat is speculeren, maar we weten uit de wetenschap dat verzuim in het algemeen toeneemt naarmate kinderen ouder worden. De theorie is dat de communicatie tussen kind en ouder ingewikkelder wordt naarmate het kind ouder wordt."

Ouders hebben dan minder grip op hun kinderen?

"Precies. Hoe ouder een kind wordt, hoe zelfstandiger het wordt, en hoe meer het zijn eigen plan trekt."

Wat kan het primair onderwijs van jouw onderzoek leren?

"Mijn eerst aanbeveling is om elke vorm van verzuim serieus te nemen, of het nu geoorloofd of ongeoorloofd is. En ga in gesprek met ouders, want zij zijn heel bepalend voor het verzuim, maar vinden het soms moeilijk om er iets aan te doen. Soms hebben ouders een soort empowerment nodig. En voer het gesprek niet over verzuim, maar over aanwezigheid."

Kun je dat toelichten? Hoe zie je dat verschil?

"Het lijkt een semantisch verschil, maar het is wezenlijk anders. Verzuim gaat over het gedrag van een individu, terwijl aanwezigheid gaat over de verantwoordelijkheid van het systeem. Over hoe een school ervoor kan zorgen dat een kind naar school wil. Het gaat om het verbeteren van schoolklimaat en om het werken aan schoolbinding. Want als er iets cruciaal is voor aanwezigheid dan is het wel de binding tussen kind en school."

Wat zou je scholen nog meer willen meegeven?

"Scholen zouden beter ge-

bruik moeten maken van de data die ze hebben. Scholen registreren alles over verzuim, maar analyseren die data maar heel beperkt. Soms wel voor het individuele kind, maar je kunt ook op klasniveau kijken. Als het verzuim in een bepaalde groep hoger is, kun je onderzoeken hoe dat komt, en vervolgens een interventie doen om het aan te pakken. Daarna meet je of die interventie ook effectief is."

Hoe zie jij de rol van leerplicht als het gaat om verzuim en aanwezigheid?

"Leerplicht wordt vaak gezien als de spijbelpolitie, maar dat is echt al heel lang geleden. Dat beeld zijn we sterk aan het veranderen. Leerplichtambtenaren van nu proberen uit te zoeken wat er aan de hand is met een kind en maken dan een plan samen met ouders, school en soms de Jeugdgezondheidszorg."

Hebben ze daar ook de tijd en de ruimte voor?

"Dat is een goede vraag. Wat we zien is dat door personeelsgebrek vaak de preventieve kant verdwijnt, terwijl we als beroepsvereniging daar juist op willen inzetten. We willen ook graag meekijken hoe een school verzuimbeleid vorm geeft en als een 'critical friend' meedenken."

Zie je deze aanpak ondanks het tijdgebrek al ergens toegepast?

"Zeker. We zien al resultaten in bijvoorbeeld Twente en Kennemerland, waar de focus ligt op aanwezigheid."

Hier is het samenwerkingsverband bezig met het opzetten van collectief arrangeren, waarbij er een collectief aanbod is voor schoolmissers.

"Dat zijn fantastische initiatieven, maar vallen wel een beetje buiten mijn project. Mijn project richt zich echt op preventie in een vroeg stadium, vanuit de theorie dat hoe eerder je investeert, hoe minder schoolmissers er zullen zijn. Maar dat vraagt wel om inzicht in verzuimdata. En daar valt nog veel te winnen."

In lijn met de aandacht voor preventie ontwikkelt het samenwerkingsverband samen met de vier gemeenten een regionale ondersteuningsstructuur voor alle scholen. We zetten daarbij in op het versterken van de pedagogische basis van scholen door bijvoorbeeld de rol van smw, leerplicht en de JGZ te versterken.

Passend onderwijs bij de overgang van po naar vo

De overgang naar het voortgezet onderwijs is voor veel kinderen een grote stap. Voor een leerling die (deels) thuis heeft gezeten, kan deze overgang nog uitdagender zijn. Het Regius College in Schagen is één van de scholen in de Kop van Noord-Holland die regelmatig met dergelijke situaties in aanraking komen. Hieronder beschrijven Marijke Muller, ondersteuningscoach op het Regius College, en Maureen van 't Zand, consulent Passend Onderwijs VO van het samenwerkingsverband, een case uit de praktijk.

"De leerling om wie het gaat, hier aangeduid als S., heeft niet echt thuisgezeten, maar had tijdens zijn basisschoolperiode veel ondersteuning vanuit onderwijs en jeugdhulp om uitval te voorkomen. De basisschool maakte zich zorgen over de overstap naar het voortgezet onderwijs en schakelde daarom het samenwerkingsverband VO in om deze overgang te begeleiden. In een overleg tussen de

basisschool en de consulent Passend Onderwijs werden verschillende onderwijsinstellingen voor S. bekeken, waaronder ook het Regius College. Iets wat voor het Regius College sprak is dat alhoewel het een grote school is, er gekozen is voor aparte locaties die niet al te groot zijn. Dit zorgt voor een veilige sfeer op iedere locatie.

De volgende stap was contact opnemen met de ondersteuningscoördinator van het vmbo en het delen van het dossier van S. In een gesprek met het Regius College werd vervolgens onderzocht of zij de ondersteuning die S. nodig zou kunnen hebben, konden bieden. Een belangrijk aspect was dat het onderwijszorgarrangement, dat S. op de basisschool had, door de nieuwe school overgenomen kon worden. Dit bleek mogelijk. Na overleg met de ouders, de leerling en de hulpverlener werd besloten dat S. kon starten op het Regius College.

In augustus vorig jaar is S. begonnen in de eerste van het vmbo b/k. Die start is goed verlopen. Er is vanaf

Maureen van 't Zand, consulent Passend Onderwijs VO

Marijke Muller, ondersteuningscoach op het Regius College

'Als je op deze manier 'out-of-the-box' blijft denken, is het mogelijk om elk kind een kans te geven om te slagen in het voortgezet onderwijs'

het begin contact geweest met de hulpverlener van S, Wout Borst, die regelmatig gesprekken heeft met S. Er zijn wel wat dingen gebeurd, maar die speelden buiten school en zijn meteen besproken met ouders, de teamleider en Wout. Op dit moment doet S. het zo goed dat hij geen extra begeleiding meer nodig heeft buiten de reguliere begeleiding die alle leerlingen krijgen.

Als we leerpunten uit deze casus moeten noemen, is het vooral belangrijk om zo goed mogelijk aan te sluiten bij wat een leerling nodig heeft. Gun een leerling tijd door het aantal uren te beperken als hij of zij opziet tegen een hele week naar school gaan. Bekijk per leerling wat er nodig is om de

landing zo rustig en soepel mogelijk te laten verlopen en onderzoek of de leerling extra ondersteuning nodig heeft buiten de klas. Verder is het goed om een mentor en klas te kiezen die passen bij deze leerling. En blijf het traject volgen en plan gedurende het hele schooljaar evaluaties in.

Als je op deze manier 'out-of-the-box' blijft denken, is het mogelijk om elk kind een kans te geven om te slagen in het voortgezet onderwijs. Een goede overdracht vanuit het basisonderwijs is hierbij wel een voorwaarde. Daarnaast is het prettig als het samenwerkingsverband VO betrokken is, zodat zij vroegtijdig mee kunnen denken in het zo passend mogelijk maken van het onderwijs."

'Zo goed mogelijk aansluiten bij wat een leerling nodig heeft'

Onze website blijft zich vernieuwen met interessante onderwerpen

Onze website is kortgeleden verder uitgebreid met o.a. informatie over **Kenniscentrum Nieuwkomers**, **Kenniscentrum Hoogbegaafdheid** en **Kenniscentrum Inclusie**. Meer dan een bezoekje waard! Scan de QR-code om direct naar de betreffende informatie te gaan.

Bezoek van Engelse delegatie aan ons samenwerkingsverband

In de week van 18 maart heeft het samenwerkingsverband bezoek ontvangen van een groep onderwijsprofessionals uit Engeland. Ze hadden de wens een beeld te krijgen van onze ontwikkelingen op het gebied van inclusie. Dat bleek heel makkelijk te organiseren; er zijn veel mooie "inclusie"-initiatieven in onze regio en de scholen die we hierover benaderden waren enthousiast om de groep te ontvangen en rond te leiden.

Voor onze gasten was dit een mooie kans om in de praktijk te zien waar we in de regio mee bezig zijn, en voor ons een goede gelegenheid om wat langer stil te staan bij alle inspirerende voorbeelden. We hebben goede, open gesprekken gevoerd met elkaar. We spraken over de worsteling en twijfels die bij de ontwikkeling naar inclusie naar

voren komen en vooral over de kansen die we zien voor de toekomst. De Engelsen waren erg enthousiast over wat zij gezien hebben bij ons.

Het samenwerkingsverband neemt alle indrukken en nieuwe ideeën mee in de verdere ontwikkeling naar inclusie in de regio.

Engels bezoek aan de Windwijzer

Een aantal mooie opmerkingen zijn:

"We ervaren op de scholen heel veel rust. Opmerkelijk dat er minder gedragsregels lijken te zijn dan bij ons, maar dat er toch veel orde is."

"Geweldig dat er scholen van meerdere besturen bij elkaar in één gebouw zitten. Wat een kansen biedt dat voor samenwerking en inclusie!"

"Wat mooi dat scholen de ruimte krijgen om inclusie vorm te geven op een wijze die op dit moment bij de school past."

"Wat zit er veel ontwikkelkracht in de kleine scholen."

"Wat goed dat alle scholen kunnen beschikken over de expertise van een gedragswetenschapper."

"Wat is er een hoge betrokkenheid en bevlogenheid op inclusie bij de schoolteams."

Uit: het bezoek aan de Windwijzer

Een aantal leraren en bestuurders uit Engeland hebben afgelopen week onze school bezocht. Zij waren met name benieuwd hoe wij met onze manier van werken inclusief onderwijs bieden, waarbij iedereen welkom is. Leerling Robie heeft een verslag gemaakt in het Engels:

My name is Robie, last wednesday we had visitors from England in our school. They wanted to know how the school is organized and what the children learn with the Seven habits. A number of children explained what we do and we guided them. It's quite difficult for the children to speak English but we helped each other. It was very fun to do and they were very nice.

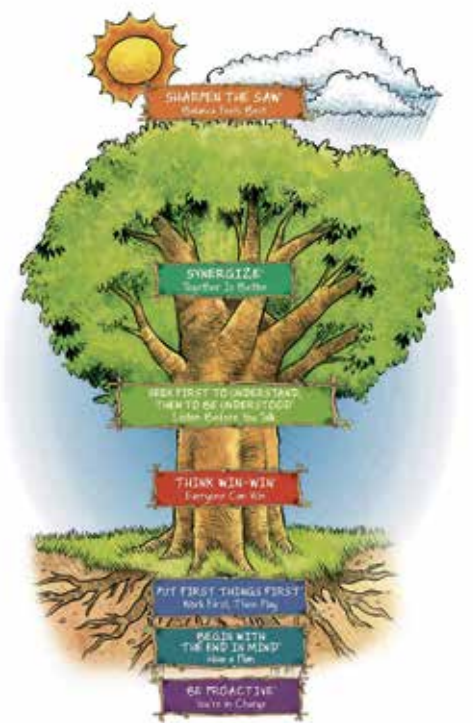

Op de tandem; fietsend van de Koog naar de Cocksdoorp op weg voor bezoek aan de Durperhonk

De reactie van onze gasten was dankbaar en tegelijk prachtig:

'Visiting this school was an absolute privilege because the teachers have created an environment where every child can thrive. Inclusivity rocks at this school!'

Interview over onderwijs voor zieke leerlingen

Blijf zorgen voor verbinding met school

Het is 9 uur en Joline, 7 jaar, is net naar school vertrokken. Het is nog onzeker hoelang ze daar kan blijven, want vanmorgen had ze nog koorts. Toch kon haar moeder haar niet thuis houden. Joline heeft vandaag gym en daar wil ze absoluut bij zijn. Voor Janneke van Strien, de moeder van Joline, is het iedere dag een afweging maken wat haalbaar is. Joline lijdt aan jeugdreuma, wat op elk moment kan opspelen. Daarnaast heeft ze bijnierschorsinsufficiëntie.

Op haar vierde werd bij Joline jeugdreuma geconstateerd. Destijds waren veel gewrichten ontstoken, wat resulteerde in een ziekenhuisopname in het AMC in Amsterdam, waar ze corticosteroïde injecties kreeg om de ontstekingen te verminderen. Tot op de dag van vandaag is het een zoektocht naar de juiste medicatie om haar reuma onder controle te krijgen. Dit betekent dat Joline regelmatig naar het ziekenhuis moet voor behandelingen, maar ook dat ze door de pijn en het gebrek aan energie maar een paar uur per dag naar school kan. De school probeert dat zo goed mogelijk op te vangen en Joline krijgt ook ondersteuning van Ziezon, netwerk voor ziek zijn en onderwijs.

'Dus blijf mogelijkheden zoeken om een kind te verbinden met school'

Klasgenoten

"Joline heeft zoveel wilskracht dat koorts haar niet altijd thuis houdt", aldus Van Strien. "Ze weet dat ze zich daarna slecht zal voelen en dat alles pijn doet, maar dat heeft ze ervoor over."

De familie van Strien woont praktisch naast de school. Als klasgenoten langs hun huis liepen, werd er altijd gezwaaid, maar hoe minder Joline naar school ging, hoe minder er werd gezwaaid. Waarschijnlijk is het daarom ook zo belangrijk voor Joline om toch naar school te gaan en zich deel te voelen van de groep. Haar moeder zet zich dan ook volledig in om ervoor te zorgen dat Joline naar school kan blijven gaan en om goed contact te houden met de school.

Onzichtbaar ziektebeeld

"Ik ben toevallig vandaag op school voor een MDO", licht ze toe. "Ik probeer ook te helpen op school en ga mee naar de gymles. Joline heeft veel begeleiding nodig, ik denk dat de school dat soms wat onderschat. Ik zie dat iedereen z'n best doet, maar het is een onzichtbaar en complex ziektebeeld: Joline is ernstig ziek maar aan de buitenkant zie je niets. En Joline lacht altijd naar de buitenwereld. Je moet echt oog hebben voor kleine signalen, en dat kan niet iedereen even goed. En soms zijn er ook nog wisselingen van leraren."

Voorlichting

Omdat Joline's gezondheidssituatie niet altijd gemakkelijk te begrijpen is, probeert haar moeder zoveel mogelijk informatie te verstrekken. Zo heeft de fysiotherapeut van Joline de kleuterjuffen bijgepraat. Indien nodig informeert ze de juf voor de les over de toestand van Joline, maar dit probeert ze niet te

Joline en haar moeder

vaak te doen. "Ik wil ze niet tot last zijn want er zijn ook nog 28 andere kinderen, én hun ouders. Maar vandaag was het echt belangrijk dat de juf bepaalde dingen wist, dus dan moest ik wel even de tijd opeisen. Dat voelt soms ongemakkelijk, want ik wil niet te veel klagen. Toch denk ik dat het belangrijk is om open te blijven communiceren en transparant te zijn naar elkaar."

Begeleiding vanuit Ziezon

Naast het onderwijs op school krijgt Joline begeleiding vanuit Ziezon. Consulente Eveline van Marmeren komt een á twee keer per week langs en er staat een robot van Klassecontact in de klas om verbinding te maken met Joline thuis. Op de momenten dat Van Marmeren er is, gaat Joline's moeder "klussen op zolder" zodat Joline Eveline helemaal voor zichzelf heeft. Joline geniet van de extra aandacht die ze dan krijgt, naast dat er natuurlijk aan school wordt gewerkt.

Gesprek

In februari is Van Marmeren begonnen met de begeleiding van Joline. Die begeleiding is overigens tijdelijk, gemiddeld 40 uur, en is vooral bedoeld om een onderwijsstructuur voor Joline op te zetten. De intern begeleider nodigde de consulente uit op school om samen met ouders en de groepsleerkracht te praten over Joline's situatie en begeleiding vanuit Ziezon op te starten. "Het is altijd goed om

af en toe een externe persoon te laten meekijken," zegt Van Marmeren. "Om te vragen: waarin loopt het mis, wat is er nog nodig, maar ook: wat gaat er al heel goed? Soms beseffen scholen niet hoeveel ze al gedaan hebben."

Zorgplicht

Het verzorgen van thuisonderwijs blijft een aandachtspunt in deze regio, vindt Van Marmeren. "Scholen hebben zorgplicht om onderwijs te bieden aan zieke leerlingen, ofwel via online thuisonderwijs, huiswerk of door een leraar of onderwijsassistent die langskomt. Helaas loopt dit niet altijd even soepel als we zouden willen. Sommige scholen doen echt hun best, maar anderen zeggen dat ze er geen tijd voor hebben. Hoewel ik dit zeker begrijp, is het toch jammer. Een kind kan zoveel profijt hebben van het contact met school, dat zie ik ook bij mijn begeleiding. Het feit dat ik langskom en dat er verbinding is met school kan voor kinderen iets heel positiefs betekenen."

Contact met school

Ook voor schoolmissers is dat contact houden met school essentieel, denkt van Marmeren. "Een leerkracht die de moeite neemt om na school even langs te gaan, kan meer betekenen dan elk plan dat je opstelt. En er zijn ook andere manieren van contact mogelijk. Stuur een kaartje, knutsel iets moois met de klas. Al dit soort dingen zorgen ervoor dat een kind een positief

'Maar hoe minder Joline naar school ging, hoe minder er werd gezwaaid'

gevoel krijgt over school. Dus blijf mogelijkheden zoeken om een kind te verbinden met school. En als dit niet lukt bij de rekenles, dan misschien wel bij verjaardagvieringen of een thema-afsluiting." Tot slot wil Van Marmeren benadrukken dat bij elke school die ze tot nu toe heeft bezocht, de intentie altijd is geweest: we willen alles doen om dit kind te helpen. Daarna is het een gezamenlijke zoektocht naar de beste manier om dit kind in deze situatie te ondersteunen.

Ziezon - Eveline van Marmeren

Voor in de agenda:

Kick-off 12 september 2024, primeur met Bert Wiene en Sofie Sergeant

Reserveer 12 september alvast in je agenda. Dan organiseert het samenwerkingsverband de jaarlijkse Kick-off bijeenkomst voor intern begeleiders, schooldirecteuren, bestuurders en andere samenwerkingspartners. Dit jaar hebben we een primeur: Bert Wiene en Sofie Sergeant delen samen het podium voor een ochtend vol kennisdeling, inspiratie en verbinding.

Bert Wiene

Sofie Sergeant

Inspirerende verhalen uit de praktijk

Naast deze twee toonaangevende sprekers zullen enkele collega's uit de regio hun praktijkvoorbeelden delen. Zij laten zien hoe zij inclusief onderwijs in hun eigen scholen vormgeven, met inspirerende succesverhalen en leerzame uitdagingen. Deze praktijkvoorbeelden brengen de theorie tot leven en bieden waardevolle inzichten voor iedereen die betrokken is bij het onderwijs.

Deze bijeenkomst is de perfecte gelegenheid om geïnspireerd te raken, kennis en ervaringen uit te wisselen en te netwerken. Samen werken we aan kwalitatief goed onderwijs voor elk kind, binnen een zorgzame en inclusieve cultuur.

Wie zijn Bert Wiene en Sofie Sergeant?

Bert Wiene is de hoofdspreker van de bijeenkomst. Bert werkte in de jeugdhulp en in het onderwijs. Hij houdt zich vooral bezig met hoe onze afwegingen rondom normaal en afwijkend tot stand komen en werkt samen met andere professionals aan zijn idee voor de wereld: contexten bouwen waar kinderen kunnen zijn en worden zonder die paradox op te heffen. Daarvoor knipt Bert zijn week in tweeën, een deel in de praktijk en een deel in de wetenschap. Bert is initiatiefnemer van het Instituut voor Inclusief onderwijs, werkt als wetenschappelijk adviseur bij het Nederlands Jeugd Instituut en bij de TU in Utrecht aan onderzoeken over sociale verbeelding bij kinderen en jongeren. Bert is vader van 3 jongens en opgeleid

als bedrijfskundige, onderwijswetenschapper en psycholoog, hij promoveerde in 2019 op een proefschrift over de rol van medische diagnoses in de onderwijscontext.

Sofie Sergeant is hoofddocent Burgerschap & Inclusie aan de Hogeschool Utrecht, verbonden aan het Instituut voor Onderwijs en Orthopedagogiek en het Lectoraat Jeugd. Sofie is een toonaangevende expert op het gebied van inclusief onderwijs. Als voorvechter van sociale rechtvaardigheid, zet zij zich in voor het creëren van gelijke onderwijskansen voor alle leerlingen, ongeacht hun achtergrond of capaciteiten. Haar huidige onderzoeken en onderwijsprojecten richten zich met name op vraagstukken rondom de implementatie van inclusiviteit en diversiteit in het onderwijs.

Inkopper

Miskoppers

'Dat is een inkoppertje', zeg je als een reactie wel erg voor de hand ligt. Het is uiteraard een voetbaluitdrukking voor een niet te missen kans.

Toch worden daar genoeg inkoppers gemist. Ook in de maatschappij gebeurt dat regelmatig en in het onderwijs uiteraard ook. Zoals Johan Cruijff ooit zei: 'Die op het oog simpele oplossing, blijkt in de praktijk het moeilijkst.' Of Willem Elschoot: 'Tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren.' Daar loopt de regering tegenaan bij haar wens om alle toeslagen af te schaffen, daar loopt de formatie tegenaan bij..., ja, bij wat eigenlijk niet.

Ook in de gezondheidszorg komt het vaker voor dan ons lief is. Ik zag onlangs een geweldig initiatief van het Elizabeth TweeSteden Ziekenhuis in Brabant, waar men scherp door heeft, dat de zorg op de huidige manier niet houdbaar zal blijken. Omdat vooral ouderen soms meerdere aandoeningen hebben en soms wel vier of meer specialisten bezoeken, die van elkaar vaak niet weten wat er voorgeschreven is, riepen zij een multidisciplinair overleg in het leven, waarbij de patiënt nog maar één aanspreekspecialist hoeft te bezoeken. Tijdwinst, kostenreductie, kwaliteitswinst. Tel uit je winst. Maar moeilijk, moeilijk, want de zorgverzekeringen betalen per behandeling, dus overleg past daar niet in. 'Je gaat het pas zien als je het door hebt.' (J.C.)

Deze KopKrant gaat over 'schoolmissers', kinderen die om uiteenlopende redenen thuis zitten en niet (meer) naar school willen of kunnen. Ik zal zeker niet beweren, dat hier allemaal inkoppertjes voor zijn, maar soms liggen er kansen voor 'open doel.' Een voorbeeld: In een ander samenwerkingsverband kwam een op groep 6-niveau geteste hoogbegaafde leerling (groep 4) zonder sociale problematiek thuis te zitten. De school zag het niveau niet terug en volhardde in het aanreiken van groep 4-materiaal. Uiteindelijk raadde de huisarts de ouders aan hun kind niet langer naar deze school te laten gaan. Intussen hadden de ouders al enkele oplossingen aangeboden, zodat hun kind tijdelijk naar een privéklas voor hoogbegaafden kon en schaften ze zelf materialen op niveau aan. Uiteraard poogden het bestuur en het samenwerkingsverband het kind op een geschiktere plek onder te brengen. Dat lukte na vele overlegsessies (MDO's) niet. Dus vroegen de ouders een vergoeding voor hun kosten aan bij het samenwerkingsverband. Omdat al het geld was ondergebracht bij de scholengroepen, kon dit samenwerkingsverband hier niet aan voldoen. En zonder medewerking van de school, bood de scholengroep ook geen soelaas. Een 'miskopper'.

Uit de diverse bijdragen in deze KopKrant blijkt hoe samenwerkingsverband Kop van Noord Holland een dergelijk probleem wel oplost.

Ruud Musman

Praktische informatie

Datum: donderdag 12 september 2024
Tijd: 09.00 – 12.30 uur (inloop vanaf 08.30 uur)
Locatie: Theater De Kampanje, Willemsoord 63 in Den Helder

Mis deze kans niet en zorg dat je erbij bent. Reserveer 12 september 2024 in je agenda en bereid je voor op een ochtend vol inspiratie en verbinding.